

УДК 821.111(417).09

УДК 821.133.1.09

Дарко Митевски

**БЕКЕТОВАТА АПСТРАКТНА МАШИНА:
ТОЛКУВАЊЕ НА ТРИЛОГИЈАТА НА СЕМЈУЕЛ БЕКЕТ ПРЕКУ
ФИЛОЗОФИЈАТА НА ЖИЛ ДЕЛЕЗ И ФЕЛИКС ГАТАРИ
(експозе на магистерски труд)**

Француските филозофи Жил Делез и Феликс Гатари создаваат нови форми на размислување за политиката и субјективноста. Нивната мисла препознава концепти именувани како слоеви, склопови, тела без органи, ризоми, територијалност и детериторијализација, апстрактни машини итн. Станува збор за експериментирање и вежба со мислата, а не за строго одредени принципи кои треба да се следат. Во ова оптегање на изразот до своите крајности или, пак, копање во неговата внатрешност можат да се видат и прозните експерименти на Бекет. Ова е мисла која не подразбира почеток и крај, секогаш зафаќајќи се од средината и проширувајќи се до крајност со максимум интензитет. Дихотомијата на природното и машинското е отстранета во филозофијата на Делез – една филозофија на иманентност и на еден специфичен монизам. Иманентност во појавите каде што не постои причинско-последични или еволутивни врски, туку сите се наоѓаат на една рамнина на постојаност. Монизам во кој наместо Едното како хомогена материја постојат хетерогени мултиплицитети, односно мноштва што се во постојана варијација. Трансцендентноста, дијалектиката, бинарноста, арборесцентноста не се исклучени како невалидни погледи на светот, туку се вклучени на едно друго рамниште поригидно и поугнетувачко – рамнината на организација. Оваа сеопфатна филозофија не функционира преку исклучувања и негација, туку преку афирмација, сврзувања и постојана модификација. Романите на Бекет важат како артефакти на ‘симптоматологијата’ (Deleuze, 2004: 132) на човечката психа или душа, но во трудов тие се разгледуваат како начини

на изразување и експериментирање со јазикот. Оваа иста симптоматологија е причината за поделените мислења на книжевната критика во однос на делото на Бекет, најсилно изразена во моментот кога му е доделена Нобеловата награда. Одредени критичари во делото на Бекет ја гледаат човечката состојба доведена до своето најголемо опустошување, додека, пак, други во ова опустошување наоѓаат надеж и доказ за некршливоста и непробојноста на хуманизмот.

Склопови

Под склопови Делез и Гатари подразбираат декодирани милјеа, односно територии. Овој концепт е клучен при анализирањето на ликовите на Бекет. Колку и да се апстрактни, тие секогаш имаат еден однос кон сопствената територијаланост. На пример, кога нараторот на *Неименливојто*, за кого се вели дека се наоѓа во едно посмртно чистилиште (Barnard, 1970: 57), се опишува себеси:

Јас, за кого не знам ништо, јас знам дека очите ми се отворени затоа што солзите ми течат без престан. Знаам дека сум седнат, со раце на колената, затоа што чувствувам притисок врз бедрата, врз стапалата, врз рацете, врз колената. Врз рацете притискаат колената, врз колената рацете, но што притиска врз бедрата, врз стапалата? Не знам. Грбот не ми се потпира на ништо. Ги изнесувам овие детали за да бидам сигурен дека не лежам на грб, со нозе свиткани нагоре, со затворени очи. Добро е да се знае уште во почетокот положбата на своето тело, пред да се мине на поважни работи (Бекет, 1970: 38).

Оваа фигура, која за себе не знае ништо, е седната, што означува едно пасивно тело кое набљудува. Солзите, покрај зборовите кои ги кажува, се нејзиниот израз – една непрестајна тага на субјектот кој набљудува, чита, забележува. Иако никогаш директно искажано, овие романи на Бекет, пишувани непосредно по Втората светска војна, се последица на најголемата траума на човештвото во 20 век. Овој склоп чувствува притисок од рацете на колената на бедрата на стапалата – тоа е аспектот на склоповите кој е свртен кон слоевите. Затоа фигурата чувствува необјаснив притисок, ликовите на Бекет секогаш истовремено се обидуваат да се детериторијализираат, како од органскиот склоп, така и општествениот склоп на субјектот. Или пак, спротивно од ова, територијалноста на Малон опишана во вториот роман:¹

¹ Преводите на текстовите се од страна на авторот на овој труд. Оригиналниот текст е даден во фусноти.

Моментална состојба. Ми се чини дека оваа соба е моја. Не можам да најдам други објаснувања зошто сум оставен овде. Сето ова време. Освен ако не е по налог на оние што одлучуваат. Тоа е тешко веројатно. Зошто тие би го смениле односот кон мене. Подобро е да се усвои наједноставното објаснување, макар и да не е едноставно, макар и да не објаснува многу. Не е потребна силна светлина, една тенка свеќа е сè што е потребно за да се живее во необичност, сè додека непрестајно гори. Можеби сум дошол во собата по смртта на оној што бил пред мене. Во никој случај не прашувам повеќе. Тоа не е соба во болница, ниту пак во лудница, можам да го осетам тоа. Слушав во различни часови од денот и ноќта и никогаш не чув нешто сомнително или невообичаено, секогаш се тоа мирните звуци на луѓето, како стануваат, си легнуваат, спремаат јадење, доаѓаат и си одат, плачат и се смеат, или пак сосема ништо, воопшто нема звуци. И кога ќе погледнам низ прозорецот, од одредени знаци ми е сосема јасно, дека не сум во одморалиште во ниту една смисла на зборот. Не, ова е само обична приватна соба очигледно, во нешто што изгледа како сосема обична куќа² (Beckett, 1956).

Малон расудува по однос на негација. Работите околу него се толку индиферентни, како и неговиот став кон нив. За разлика од солзите без престан на Неименливото, Малон постои во еден мир кој не сака никако да го наруши. Ова е најинтертниот лик во Трилогијата составена од едвај подвижни ликови. Клучни се оние кратки реченици: „Моментална состојба.“; „Сето ова време.“; „Тоа е тешко веројатно.“; итн. – моменти на одмор и мир, сè додека продолжува парадоксалната реторика на сомнеж на Бекет движењето е неизбежно. Малон, кој ја чека својата смрт, е еден вид на зен вежба, постоење во моментот, тој го одбира „наједноставното објаснување, макар и да не е едноставно и да не објаснува многу“. Малон е преокупиран со една „динамична бездејност“ (Scher, 1967). Еден целосно територијален склоп – „...оваа соба е моја“. Еден морибунд, кој се обидува да си го задржи својот аспект свртен кон слоевите на кои им

² Present state. This room seems to be mine. I can find no other explanation to my being left in it. All this time. Unless it be at the behest of one of the powers that be. That is hardly likely. Why should the powers have changed in their attitude towards me? It is better to adopt the simplest explanation, even if it is not simple, even if it does not explain very much. A bright light is not necessary, a taper is all one needs to live in strangeness, if it faithfully burns. Perhaps I came in for the room on the death of whoever was in it before me. I enquire no further in any case. It is not a room in a hospital, or in a madhouse, I can feel that. I have listened at different hours of the day and night and never heard anything suspicious or unusual, but always the peaceful sounds of men at large, getting up, lying down, preparing food, coming and going, weeping and laughing, or nothing at all, no sounds at all. And when I look out of the window it is clear to me, from certain signs, that I am not in a house of rest in any sense of the word. No, this is just a plain private room apparently, in what appears to be a plain ordinary house.

припаѓа – сосема нормален во сосема нормална куќа го слуша сосема нормалниот тек на животот надвор.

Линии на бегство

Делез и Гатари зборуваат за ризоматските линии на движење. Тие создаваат една малцинска, односно мала филозофија. Таа подразбира постојана варијација, мултиплицитетите се менуваат при поминување на одреден праг, со што никогаш не се подредуваат на Едното. Формулата на ризомот е $n-1$, односно се одзема доминантната линија, правејќи ја само уште една варијација на склопот во прашање. Политички ова се мали заедници без постојан лидер; јазично ова се стилски експерименти кои подразбираат мноштво од јазици, сленгови, гестикации или медиуми на изразување; биолошки ова се животински видови кои создаваат структури со повеќе влезови и излези како мравките итн. Секој ризом е подложен на своја централизација: малите заедници можат да бидат гетоизирани или да создадат своја држава, еден писател може да се фиксира за еден вид на израз итн. Сите појави се изложени на три вида линии: понекогаш подредени на оската на Едното со своите бинарни или арборесцентни системи, понекогаш на ризоматската линија на мултиплицитети, а понекогаш на линиите на бегство на целосната детериторијализација. Наративите на ликовите на Бекет се, всушност, вакви линии, на пример, двојно артикулираната структура на *Молоа*, условно земено ризоматскиот Молоа наспроти арборесцентниот Моран.

Паѓаше убав дожд и ја симнав шапката за мојот череп да го искористи, мојот череп целиот испукан и избразден и запален, запален. Но исто така ја симнав бидејќи ми бодеше во вратот, бидејќи бев потпрен на сидот. Така што имав две добри причини за да ја симнам и тие не беа многу, сметам дека ниту една не можеше да преовлада без другата. Ја фрлив од мене со еден безгрижен раскошен гест и таа се врати назад, на крајот на нејзиниот конец или тантела, и по неколку маки застапа на мојата страна. На крај почнав да мислам, тоа значи да слушам посилено. Мали се шансите да се најдам таму, јас бев помирен онолку колку што можев да истрпам мир. За еден миг помислив да се сместам таму, да си направам мое дувло и светилиште, за еден миг. Го извадив ножот за зеленчук од мојот џеб и тргнав да си го расечам зглобот. Но болката набрзо ме надвладеа. Првин извикав, а потоа се откажав, го затворив ножот и го вратив во џебот. Не бев особено разочаран, најискрено не се надевав на ништо подобро. Толку од тоа. Пправењето грешки секогаш ме депримираше, но животот изгледа

е создаден од правење грешки и смртта мора да биде еден вид на грешка, не би ме изненадило³ (Beckett, 1955).

Во оваа епизода од наративот на Молоа не може да се каже дека тој следи една ризоматска линија. Неговата мисла трепери меѓу заповедната моларна линија и линијата на целосна детериторијализација – да направи дувло или да се самоубие. Молоа е лик со висок степен на детериторијализаност, но тоа не значи дека тој создава ризом или мапа – „почнав да мислам, односно да слушам посилно“. Молоа е немоќен субјект, истрауматизиран од заповедните гласови („животот е создаден од правење грешки“), неговото постоење е блиско на постоењето на едно припитомено куче. Неговата поетична (во смисла чувствителна или патетична) реторика е резултат на двосмислената бинарна заповед која не може да ја соедини со неговите телесни желби. Воедно комичен и тажен, тој е човечкото животно под притисок на општествените норми. Високиот степен на детериторијализација го прави зависен од предметите кои ги наоѓа на својот пат и со кои влегува во една апсурдна поврзаност. Во споредба со ова може да се земе дел од наративот на Моран:

Факт беше дека имаше три, не, четири Молои. Тој што ме насели, мојата карикатура на истиот, Габер и човекот од крв и месо што некаде ме чека. На овие би ги додал и оние на Јуди да не била смртната верност на Габер на писмото од неговите пораки. Лошо расудување. Зашто, дали може сериозно да се претпостави дека Јуди му го доверил на Габер сè што знаел или мислел дека знае (едно исто за Јуди) за неговиот штитеник? Сигурно не. Тој само го откри она што го сметаше за важно за брзото и правилно извршување на неговите наредби. Затоа ќе додадам петти Молој, оној на Јуди. Но, зарем овој петти Молој не се совпаѓа со четвртиот, вистинскиот како што велат, оној што го прогонува неговата сенка? Ќе дадев многу за да знам. Имаше и други, се разбира. Но, да оставиме така, ако не ви пречи, групата е доволно голема. И да не се занимаваме ниту со

³ A fine rain was falling and I took off my hat to give my skull the benefit of it, my skull all cracked and furrowed and on fire, on fire. But I also took it off because it was digging into my neck, because of the thrust of the wall. So I had two good reasons for taking it off and they were none too many, neither alone would ever have prevailed I feel. I threw it from me with a careless lavish gesture and back it came, at the end of its string or lace, and after a few throes came to rest against my side. At last I began to think, that is to say to listen harder. Little chance of my being found there, I was in peace for as long as I could endure peace. For the space of an instant I considered settling down there, making it my lair and sanctuary, for the space of an instant. I took the vegetable knife from my pocket and set about opening my wrist. But pain soon got the better of me. First I cried out, then I gave up, closed the knife and put it back in my pocket. I wasn't particularly disappointed, in my heart of hearts I had not hoped for anything better. So much for that. And backsliding has always depressed me, but life seems made up of backsliding, and death itself must be a kind of backsliding, I wouldn't be surprised.

прашањето колку овие пет Молои биле константни и колку подлежат на варијации. Зашто за Јуди важеше дека тој многу лесно се премислува⁴ (Beckett, 1955).

Уште пред да тргне во својата потрага по Молоа, Моран веќе размислува ризоматски. За него Молоа е мултиплицитет, наоѓајќи го во себе, во сликата што ја има за него, во толкувањето на Габер за него и во Молоа, кој постои во стварноста. Моран покрај својата слоевитост – татко, детектив, католик итн., буквално размислува за варијации и константи. Неговата способност да ги расчлени и именува инстанците преку кои доаѓа заповедта, му ја дава можноста за расклопување и експериментирање со мислата. Неговиот однос кон авторитетот не е бинарен како кај Молоа (морам да ја слушам заповедта инаку ќе бидам казнет), неговиот авторитет Јуди е некој што „лесно се премислува“. Моран размислува за повеќе пристапи кон своето истражување. Овие два лика се разликуваат по нивната симптоматологија – хистеричниот примален Молоа наспроти аналниот параноичен Моран. Но, припадноста на склоповите (во случајов Молоа и Моран) кон слоевите не ги означуваат линиите по кои се движат – детериторијализираниот Молоа вкештен во строгата моларна линија и организираниот Моран, кој поминува низ една ризоматска линија на постанување.

Детериторијализација

Детериторијализацијата претставува напуштање на територијата. Секоја детериторијализација има соодветна ретериторијализација, која може да биде негативна (примарна целосна попреченост), релативна (второстепенa сегментирана попреченост) или, пак, апсолутна детериторијализација, која нема своја ‘сенка’ на ретериторијализација. И негативната и релативната детериторијализација ја содржат апсолутната детериторијализација како потенцијал. Полесно е да се направи разликата меѓу негираната детериторијализација и сегментираната релативна детериторијализација. Дали некој од ликовите на Бекет успева апсолутно

⁴ The fact was there were three, no, four Molloy's. He that inhabited me, my caricature of same, Gaber's and the man of flesh and blood somewhere awaiting me. To these I would add Youdi's were it not for Gaber's corpse fidelity to the letter of his messages. Bad reasoning. For could it seriously be supposed that Youdi had confided to Gaber all he knew, or thought he knew (all one to Youdi) about his protégé? Assuredly not. He had only revealed what he deemed of relevance for the prompt and proper execution of his orders. I will therefore add a fifth Molloy, that of Youdi. But would not this fifth Molloy necessarily coincide with the fourth, the real one as the saying is, him dogged by his shadow? I would have given a lot to know. There were others too, of course. But let us leave it at that, if you don't mind, the party is big enough. And let us not meddle either with the question as to how far these five Molloy's were constant and how far subject to variation. For there was this about Youdi, that he changed his mind with great facility.

да се детериторијализира? Дали е Неименливото пример за апсолутна детериторијализација или пак лежерниот Малон? До кој степен успеваат да се детериторијализираат Молоа и Моран? Би можело да се земат делови од крајот на наративите, но дали платото на апсолутната детериторијализација како што може да се достигне исто така може и да се изгуби?

Се спуштив до дното на ровот. Мора да беше пролет, утро во пролет. Мислев дека слушнав птици, чучурлиги можеби. Долго време немав слушнато птица. Како не слушнав ништо во шумата? Ниту пак видов некои од нив. Не ми изгледаше чудно. Слушнав ли нешто на брегот? Мјаукања? Не можев да се сетам. Се сетив на прдавците. Двајцата патници ми се вратија во сеќавањето. Едниот имаше палка. Ги имав заборавено. Повторно ги видов овците. Или така велам сега. Не се мачев, ми се вратија други сцени од мојот живот. Се чинеше дека има дожд, а потоа сончеви зраци, целосно свртување. Вистинско пролетно време. Копнеев да се вратам во шумата. О, не беше вистински копнеж. Молоа можеше да остане таму каде што се нашол⁵ (Beckett, 1955).

Крајот на наративот на Молоа е исполнет со низа од релативни, сегментирани детериторијализации, односно нивните соодветни ретериторијализации. Молоа конечно успева да се помири, „да остане таму каде што се нашол“. Ова е еден кружен наратив, откако Молоа е ретериторијализиран тој може да го започне своето пишување. Крајот на секој наратив доаѓа како еден чин на олеснување. Страдањето на Молоа завршува овде, иако тој ќе мора да го запише истраданото по заповед на инстанците кои го спасуваат. Неговото кружно движење никогаш нема да ја достигне својата апсолутната детериторијализација.

Зимата беше исклучително ригорозна, сите рекоа. Затоа имавме право на ова прекрасно лето. Не знам дали имавме право на тоа. Моите птици не беа убиени. Тие беа диви птици. А сепак доста доверливи. Ги препознав и тие како да ме препознаа. Но, човек никогаш не знае. Некои недостасуваа, а некои беа нови. Се обидов подобро да го разберам нивниот јазик. Без прибегнување кон моето. Тие беа најдолгите, најубавите денови во целата година. Живеев во градината. Зборував за глас кој ми кажува работи. Сега го запознав подобро, да разберам што сака. Не ги користеше

⁵ I lapsed down to the bottom of the ditch. It must have been spring, a morning in spring. I thought I heard birds, skylarks perhaps. I had not heard a bird for a long time. How was it I had not heard any in the forest? Nor seen any. It had not seemed strange to me. Had I heard any at the seaside? Mews? I could not remember. I remembered the corn-crakes. The two travellers came back to my memory. One had a club. I had forgotten them. I saw the sheep again. Or so I say now. I did not fret, other scenes of my life came back to me. There seemed to be rain, then sunshine, turn about. Real spring weather. I longed to go back into the forest. Oh not a real longing. Molloy could stay, where he happened to be.

зборовите што го учеле Моран кога бил мал и што тој пак го подучувал своето малечко. Така што на почетокот не знаев што сака. Но, на крајот го разбрав овој јазик. Го разбрав, го разбираам, можеби сосема погрешно. Тоа не е важно. Ми кажа да го напишам извештајот. Дали ова значи дека сега сум ослободен отколку што бев? Не знам. ќе научам. Потоа се вратив во куќата и напишав: Полноќ е. Дождот чука по прозорцит.е Не беше полноќ. Не врнеше⁶ (Beckett, 1955).

Во случајот на Моран, иако го завршува наративот во минато време, може да се зборува за апсолутна детериторијализација. Моран доаѓа до сознанието кај што веќе не е битна вистинитоста на извештајот. Јазикот кој тој го учи од птиците не е како јазикот кој го учеле како мал, тоа е јазик кој нема интерес за концептите на вистина и правилност. Споредено со крајните зборови на Молоа кој се обидува безуспешно да се сети на птиците и нивните звуци, Моран го има научено јазикот на дивите птици. Ова соединување со земјата е екстатично за Моран, тоа се „најдолгите и најубавите денови“. Се насетува едно помирување, но и едно откровение, Моран открива една нова територија, еден нов свет. Овие заклучоци на Моран дејствуваат како противотров на страдањето на Молоа. Ентони Улман во неговото толкување на *Молоа* доаѓа до слични заклучоци, сметајќи дека на крајот „Моран прекинува да восприема и почнува да разбира“ (Shields, 2005: 14).

Ноќта е расфрлана со апсурдни апсурдни светла, ѕвездите, светилниците, плутите, светлата на земјата и во ридовите слабите огнови на распламтената гума. Макман, мојот последен, мојата сопственост, се сеќавам, и тој е таму, можеби спие. Лемуел Лемуел е главен, ја крева секирата на која крвта никогаш нема да се исуши, но не за да удри некого, никого нема да удри повеќе, никого повеќе нема да удри, никого повеќе нема да допре, ниту со тоа или со тоа или со тоа или со или или со тоа или со неговиот чекан или со неговиот стап или со неговата тупаница

⁶ The winter had been exceptionally rigorous, everybody said so. We had therefore a right to this superb summer. I do not know if we had a right to it. My birds had not been killed. They were wild birds. And yet quite trusting. I recognized them and they seemed to recognize me. But one never knows. Some were missing and some were new. I tried to understand their language better. Without having recourse to mine. They were the longest, loveliest days of all the year. I lived in the garden. I have spoken of a voice telling me things. I was getting to know it better now, to understand what it wanted. It did not use the words that Moran had been taught when he was little and that he in his turn had taught to his little one. So that at first I did not know what it wanted. But in the end I understood this language. I understood it, I understand it, all wrong perhaps. That is not what matters. It told me to write the report. Does this mean I am freer now than I was? I do not know. I shall learn. Then I went back into the house and wrote, It is midnight. The rain is beating on the windows It was not midnight. It was not raining.

или во мислите на сон сакам да кажам тој веќе никогаш или со неговиот молив или со неговиот стап или или светлина светлина сакам да кажам никогаш повеќе таму тој веќе никогаш никогаш што било таму повеќе⁷ (Beckett, 1956).

Наративот на Малон завршува во една какофонија од повторливи зборови „никогаш“, „тоа“, „нема“. Овие испрекинати искази ни покажуваат дека смртта најавена од почетокот на наративот конечно доаѓа до Малон, двапати изјавената светлина може да се гледа како показател на тоа. Покрај секирата и чеканот се појавува и моливот што, повторно, може да се поврзе со улогата на фикцијата, во случајов, не како недоверлива алатка, туку како алатка на насилство. Последните грчевито напишани зборови на Малон покажуваат една негативна детериторијализација – „никогаш“, „нема“. Долгото одложување на Малон се покажува како начин на бегане од вината. Користејќи го раскажувањето за да сокрие, за да го пополни времето, Малон го носи кон извици на каење и вина – најголемите ретериторијализации на желбата... Пред недовршената реченица се редат определени извори на светлина – „свездите“, „светилниците“, „слабите огнови“ итн., Малон, кој на почетокот бараше само една млака светлина од свеќа, се наоѓа изложен на светлината во ноќта покрај морето, неговото криење доаѓа до својот крај.

...тоа го знам, не е мојата тишина, тоа е единствената што сум ја имал, не е вистина, треба да сум ја имал и другата, онаа што трае, но не траела, не разбирам, односно да, таа везден трае, везден сум во неа, се отпуштив во неа, се чекам во неа, не, во неа никој не се чека, никој не слуша, не знам, тоа е сон, можеби е сон, би ме чудело, ќе се разбудам, во тишината, и да не заспијам веќе, тоа ќе бидам јас или, пак, ќе сонувам, ќе сонувам тишина, тишина од соништата, полна шепоти, не знам, тоа се зборови, постојат само тие, треба да се продолжи, само тоа го знам, тие ќе застанат, го знам јас тоа, чувствувам како ме оставаат, тоа ќе биде тишината, за миг, за извесно време, или тоа ќе биде мојата тишина, онаа што трае, што не траела, што везден трае, тоа ќе бидам јас, треба да продолжам, не можам да продолжам, треба да кажувам, сè дури не ме најдат, сè дури не ми речат, чудна казна, чудна грешка, треба да продолжам, можеби е веќе

⁷ The night is strewn with absurd lights, the stars, the beacons, the buoys, the lights of earth and in the hills the faint fires of the blazing gorse. Macmann, my last, my possessions, I remember, he is there too, perhaps he sleeps. Lemuel Lemuel is in charge, he raises his hatchet on which the blood will never dry, but not to hit anyone, he will not hit anyone, he will not hit anyone any more, he will not touch anyone any more, either with it or with it or with it or with it or with it or with his hammer or with his stick or with his fist or in thought in dream I mean never he will never or with his pencil or with his stick or or light light I mean never there he will never never anything there any more

свршено, можеби веќе им кажале, можеби веќе ме однесле до прагот на мојата приказна, пред вратата што се отвора врз мојата приказна, тоа би ме чудело, ако се отвори, тоа ќе бидам јас, тоа ќе биде тишината, таму кај што сум, не знам, нема никогаш да го знам, во тишината ништо не се знае, треба да продолжам, јас ќе продолжам (Бекет, 1970).

Ова повторливо бладање, за разлика од наглиот прекин кај Малон, завршува со „јас ќе продолжам“. Ова е прилично светла нота за еден долг мачен наратив на Неименливото. Моран успеа да прикаже една апсолутна детериторијализација на субјектот со разбирање на јазикот на птиците и со создавањето нов јазик; Неименливото се стреми апсолутно да се детериторијализира преку парадоксот на тишината и на постојаното продолжување. Тоа прави разлика меѓу две тишини, една апсолутна и една што не трае везден. Првата треба да е постојано присутна, додека втората се појавува на моменти и исчезнува. Едната е иманентна, додека другата е трансцендентна. Сè завршува нејасно во „тишината, каде што ништо не се знае“, а каде што нараторот ветува дека „ќе продолжи“. Неименливото оперира со субјективизацијата, говорот и двата вида тишина. Наспроти насилното прекинување на текстот на Малон, Неименливото го завршува својот исказ, субјектот се претопува со тишината, ветувајќи дека ќе продолжи. Ова може да се толкува како апсолутна детериторијализација на јазикот, односно изразот. По овој роман Бекет оваа игра со тишината ја продолжува во други медиуми на изразување – театарот, филмот, телевизијата.

Тела без органи

Претставувајќи експеримент и програма, телото без органи може да се земе како рамката на изразувањето и како рамнината на која се случуваат сите поместувања и движења. Во прозата на Бекет, програмата е секогаш најавена на почетокот на наративот, а самиот наратив е експериментот што треба да ги придвижи интензитетите да се движат низ белиот лист, односно тишината.

Јас сум во собата на мајка ми. Јас сум тој што живее сега тука. Не знам како дојдов овде. Можеби во амбулантно возило, сигурно со возило од некаков вид. Ми беше помогнато. Никогаш не би дошол таму сам. Има еден човек кој доаѓа овде секоја недела. Можеби дојдов овде благодареејќи нему. Тој вели дека не. Ми дава пари и ги зема страниците. Толку многу страници, толку многу пари. Да, јас работам сега, не толку како што работев порано, а и не знам како да работам повеќе. Тоа очигледно не е

важно. Она за што би сакал сега е да зборувам за нештата кои останала, да ги кажам моите збогувања, да завршувам со умирањето. Тие не го сакаат тоа⁸ (Beckett, 1955).

Во почетокот на наративот на Молоа се појавуваат неколку категории како рамка, односно тела без органи: регресот кон матката, односно мајчината соба; медицинскиот третман на неговата психопатологија, односно амбулантното возило; профитот, односно размената меѓу напишаните страници и парите; тишината, односно да се кажат последните зборови и да се заврши со процесот на умирање. Човекот, односно „тие“ е силата која истовремено го движи ова создавање и го блокира неговото кулминирање: „Тие не го сакаат тоа.“ Овој процес на празнење на себеси е зафатен од неколку аспекти на пишувањето – пишувањето како ‘исповед’, празнење на душевното страдање; пишувањето како профит, она што е посведочено е заменето со пари; пишувањето како празнење од говорот и субјектификацијата, односно „да се заврши со умирањето“ и силите кои не го дозволуваат тоа. Интензитетите што потоа ќе се придвижат на ова тело без органи се страдањата на Молоа, како субјект тој истовремено трпи и пренесува интензитети на болка, апсурден сомнеж и желба за тишина.

Каде сега? Кога сега? Кој сега? Без да се прашувам. Да речам јас. Без да мислам. Да го наречам тоа прашања, претпоставки. Да одам напред, да го наречам тоа одење, да го наречам тоа напред. Зар е можно еден ден, по првиот чекор, ете така, да сум останал таму, каде што, место да излезам, според еден стар навик, да ги минам денот и ноќта колку што може подалеку од мојот дом, не беше тоа далеку. Така можело тоа да почне. Нема веќе да си поставувам прашања. Мислиш дека се одмораш за да можеш потоа подобро да дејствуваш, или без задна мисла, а по малку време сфаќаш дека никогаш ништо не ќе можеш да сториш. Не е важно како се случило тоа. Тоа, да речам тоа, не знаејќи што (Бекет, 1970: 17).

Неименливото е поодалечено од конкретниот субјект на Молоа, каде што сè уште постојат поврзаности со мајката, парите, психопатологијата. Оваа програма е поодредена и поиспразнета од онаа на Молоа. Наративот директно е поврзан со пишувањето, говорот и изразот. Првите три прашања за местото, времето и субјектот го содржат прилогот ‘сега’. Не станува

⁸ I am in my mother's room. It's I who live there now. I don't know how I got there. Perhaps in an ambulance, certainly a vehicle of some kind. I was helped. I'd never have got there alone. There's this man who comes every week. Perhaps I got here thanks to him. He says not. He gives me money and takes away the pages. So many pages, so much money. Yes, I work now, a little like I used to, except that I don't know how to work any more. That doesn't matter apparently. What I'd like now is to speak of the things that are left, say my good-byes, finish dying. They don't want that.

збор за раскажување на она што било во минатото или на она што се случило, наративот е иманентен и на нивото на апстрактната машина, сè се случува сега. Прашањата и претпоставките се алатките со кои говорот се доближува до својот лимит. Ова движење преку прашања и претпоставки е механизмот во сите романи од Трилогијата, но во *Неименливото* тие се најчисто и најдиректно поставени како предмети на експериментирање. Оддалечувањето од ‘домот’, односно линиите на ретериторијализацијата се веднаш пресечени: „Така можело тоа да се почне. Нема веќе да си поставувам прашања.“ Прикажано е едно треперење помеѓу двата вида на телото без органи: едното исполнето со движење на интензитети на прашања и претпоставки, а другото со состојбата дека „никогаш не ќе можеш тоа да го сториш“. Означувачкиот елемент на изразот е истрошен со прифаќање на апсурдноста: „Тоа, да речам тоа, не знаејќи што.“ Неименливото понатаму продолжува со неговата програма:

Можеби само сум продолжил некаква стара состојба на работите. Но јас ништо не сум сторил. Се чини како да зборувам, не е тоа од мене, за мене, не зборувам за мене. Само неколку обопштувања за почеток. Како да сторам, што ќе сторам, што треба да сторам во положбава во која се наоѓам, како да постапам? Од чиста апорија, или афирмација и негација обесилени и двете едноподруго, рано или доцна. Тоа општо земено. Треба да постојат други заобиколени патишта. Инаку ќе очајуваш од сè. Всушност, сè е очајно. Треба да се забележи, пред да одам натаму, напред, дека велама апорија, без да знам што е тоа. Може ли да се биде ефективен, без да се знае? Не знам (Бекет, 1970: 17–18).

Неименливото тргнува од средината, продолжува од неодредена состојба на работите - една ризоматска линија на поврзување. Зборувањето, односно говорот/изразот, е десубјектифицирано – „не е од мене, за мене“. Апоријата, односно контрадикцијата, се користи без да се опфати нејзиното значење. Ова е апстрактната машина на Бекет: да се користи јазикот, без да се биде субјект, да се испразнат зборовите со самото зборување. Речениците се испразнети од контекстот и конкретноста: „Како да сторам, што ќе сторам, што треба да сторам во положбава во која се наоѓам, како да постапам?“ – прашање што е сосема иманентно, односно т.н. нулта интензитет. Секој субјект, секое постоење тргнува од ова прашање: како и што може да се стори од позицијата во која се наоѓа?, кои се постапките на дејствување и како можат да се искористат? Според Бекет тоа е апоријата, сите афирмации поставени до нивните негации; да се биде без да се знае да се биде. Неименливото упатува на линиите на бегство: „Треба да постојат други заобиколени патишта“; на замките на канцерогените

тела без органи: „Инаку ќе очајуваш од сè“; и на прифаќањето на нивната неизбежност: „Всушност, сè е очајно.“; секое движење мора да ја зема предвид постојаната вклетеност на територијалноста на склопот за да може да се ослободи себеси од неа и да продолжи низ контрадикторноста на постоењето со што може „да се биде ефективен, без да се знае“.

Јазикот и заповедта

Наместо здравиот разум како способност за централизација на информациите, јазикот има способност да емитира, прима и пренесува наредба-зборови. Според Шпенглер, основната форма на говорот не е расудливоста или изразувањето на чувства, туку „заповедта, изразувањето на послушност, испрашувањето, потврдата или негацијата“ (Spengler, 1932: 54). Тоа се покажува во кратки фрази како „лукај!“, „спремен?“, „да.“, „оди!“ итн. Јазичната стварност е политичка, а граматичките правила се првично маркери на моќта пред да бидат синтаксички или морфолошки маркери. Наредбата не реферира на претходни значења или на претходна организација на елементарни единици. Информацијата е само подлога за испраќање и пренесување на наредба-зборовите (Deleuze & Guattari, 1987: 76). На пример, во следниов извадок од *Молоа* е прикажан еден разговор помеѓу нараторот и еден полицаец. Каква улога имаат информативноста и комуникативноста на јазикот во ова пренесување на правилата на однесување?

Малку понатаму, слушав како некој ми довикува. Ја кренав главата и видов полицаец. Дури подоцна сфатив за што станува збор, со помош на индукција или дедукција, секогаш заборавам кое од двете. Што правиш таму? – рече тој. Навикнат сум на ова прашање и веднаш го разбрав. Одмарам, реков. Одмараш, рече тој. Одмарам, реков. Ќе ми одговориш ли на прашањето? - извика тој. Така е секогаш кога сум сведен на конфабулација, јас верувам дека имам одговорено на прашањето кое ми е поставено а во стварноста тоа не се случува. Нема да го реконструирам разговорот во сите негови детали. На крајот јас разбрав дека мојот начин на одмарање, мојот став додека одмарам, качен на мојот велосипед, моите раце на рачките, мојата глава на моите раце, беше прекршување на не знам што, јавниот ред, јавната пристojност. Скрмно покажав кон моите патерици и се осмелив да испуштам некој звук за мојата слабост, поради која морав да одмарам како што можам, а не како што треба. Но не постојат два закони, беше следното нешто кое мислев дека го разбрав, нема два закони, еден за здравите, еден за болните, туку еден закон на кој сите мора да му се потчинат, богати и сиромашни, млади и стари, среќни

и тажни. Тој беше елоквентен. Јас посочив дека не сум тажен. Тоа беше грешка⁹ (Beckett, 1955).

Молоа е детериторијализиран субјект што се наоѓа надвор од предокот и нема познавање од законот. Неинформираноста на Молоа за правилата на однесување е небитна за полицаецот. Тој не му се обраќа за да го информира, туку за да му наложи како треба да се однесува и за да ја спроведе казната која му следи. Одговорот на Молоа „Одмарам.“ на прашањето „Што правиш таму?“ не е задоволителен, не поради неговата слаба информативност, туку поради непочитувањето на наредба-зборовите кои ги испраќа полицаецот до него. Наредба-зборовите се пренесуваат од полицаецот како гласник на законот, а Молоа како субјект треба да реагира на нив. Молоа не треба да информира што прави и како се чувствува, тој треба да сфати дека греша и да се потчини на наредбите.

Телесни и бестелесни преобразби

Делез и Гатари прават разлика меѓу телесните промени и бестелесните преобразби. Првите, кои произлегуваат од склопот рака – алатка, ги поврзуваат со категоријата содржина и се однесуваат на нештата, а вторите, кои произлегуваат од склопот лице – јазик, се поврзуваат со категоријата израз и се однесуваат на знаците. Овие две формализирања се од различна природа, тие се независни и хетерогени. Со изразувањето на говорните чинови кои влијаат врз бестелесните особини на телата не се репрезентира и реферира туку се интервенира. Изразите се вметнуваат во содржините не за да ги репрезентираат, туку за да ги антиципираат или поместат назад, за да ги забрзаат или забават, за да ги соединат или одвојат (Deleuze & Guattari, 1987: 85–86). Од една страна, постојат содржински, односно телесни промени на телата (тоа се акциите и пасиите, односно дејствата и трпењето), а од друга страна, постојат изразни, односно бес-

⁹ But a little further on I heard myself hailed. I raised my head and saw a policeman. Elliptically speaking, for it was only later, by way of induction, or deduction, I forget which, that I knew what it was. What are you doing there? he said. I'm used to that question, I understood it immediately. Resting, I said. Resting, he said. Resting, I said. Will you answer my question? he cried. So it always is when I'm reduced to confabulation, I honestly believe I have answered the question I am asked and in reality I do nothing of the kind. I won't reconstruct the conversation in all its meanderings. It ended in my understanding that my way of resting, my attitude when at rest, astride my bicycle, my arms on the handlebars, my head on my arms, was a violation of I don't know what, public order, public decency. Modestly I pointed to my crutches and ventured one or two noises regarding my infirmity, which obliged me to rest as I could, rather than as I should. But there are not two laws, that was the next thing I thought I understood, not two laws, one for the healthy, another for the sick, but one only to which all must bow, rich and poor, young and old, happy and sad. He was eloquent. I pointed out that I was not sad. That was a mistake.

телесни преобразби на телата. Овие два аспекти на човечкото постоење се оформени од различни детериторијализации на различни аспекти од телата. Оформувањето на изразот се врзува со детериторијализацијата на главата во лице и бестелесните преобразби кои ги пренесуваат говорните чинови. Оформувањето на содржината е поврзано со детериторијализацијата на раката и нејзината можност да ги користи нештата околу неа. Содржината и односот со нештата и изразот и односот со знаците. Телата и склоповите се подложни на овие два аспекти, на пример Молоа:

Само ќе додадам дека околу секои сто јарди јас запирав за да си ги одморам нозете, и добрата исто како и лошата, и не само моите нозе, не само моите нозе. Јас технички кажано не се симнував од машината, останував качен на неа, моите стапала на земјата, моите раце на рачките, мојата глава на моите раце и чекав додека не се чувствував подобро¹⁰ (Beckett, 1955).

Молоа е, во основа, еден машински склоп, Хју Кенер го нарекува „картезијански кентавр“ – получовек-полувелосипед. Кенер го користи овој склоп од неподвижниот Молоа и неговиот велосипед за да образложи еден просветителски идеал на спој од картезијанскиот ум и можноста на движењето што ја нуди транспортната машина (Kenner, 1961). Картезијанскиот ум како идеал на изразот и склопот на нозете-велосипедот како идеал на содржината. Но, Молоа има еден ласцивен однос кон алатките околу него, кој не е резервиран само за велосипедот. Тој е фасциниран од сè што би можело да се искористи со рацете, од камчиња до кујнски прибор. Но, има едно држење на телото кое означува прекин на целата игра со рацете. На врвот од овој склоп на инвалид-велосипед, преку здрвените нозе на земјата, велосипедот помеѓу нив, рацете на рачките од велосипедот стои лицето нурнато во дланките. Тогаш сè запира. Тие се повикани назад, покажувајќи под чија припадност се – главата и нејзиното когито.

И кога ќе ги погледнам моите раце на чаршафот во чие туткање тие веќе уживаат, тие не се мои, помалку мои од кога било, јас немам раце, тие се пар, си играат со чаршафот, некоја љубовна игра можеби, се обидуваат можеби да се качат една врз друга. Но тоа не трае долго, ги враќам, малку по малку, кон мене, време е за одмор¹¹ (Beckett, 1955).

¹⁰ So I shall only add that every hundred yards or so I stopped to rest my legs, the good one as well as the bad, and not only my legs, not only my legs. I didn't properly speaking get down off the machine, I remained astride it, my feet on the ground, my arms on the handle-bars, my head on my arms, and I waited until I felt better.

¹¹ And when I see my hands, on the sheet, which they love to floccillate already, they are not mine, less than ever mine, I have no arms, they are a couple, they play with the sheet, love-play perhaps, trying to get up perhaps, one on top of the other. But it doesn't last, I bring them back, little by little, towards me, it's resting time.

Постои една дискрепанца кај Молоа помеѓу раката и лицето. Разединетоста на двата аспекти од склоповите е најмногу истакната кај него. Рацете прикажуваат висок степен на детериторијализација, за сметка на јазикот и мислата. Молоа не памти имиња, тој не е сигурен ни за неговото име, ни за градот од кај доаѓа, ни за името на мајка му. Јазикот кај него е во неговата најсирова форма, крут и бесмислен. Она што е специфично е неговиот либидинозен однос кон нештата околу него. Рацете се детериторијализираат до тој степен што тие стануваат предмети кои се екстерни на неговото тело и влегуваат во љубовна игра со чаршафот.

Така што тоа беше нешто повеќе од принцип што го напуштив, кога ја изгубив еднаквата распределба, тоа беше телесна потреба. Но да се цитаат камчињата на начинот што го опишав, не случајно, туку методично, мислам дека беше исто така телесна потреба. Во тој случај, овде постоеа две неспојливи телесни потреби, во спор една со друга. Такви нешта се случуваат. Но, длабоко во себе, воопшто не ми беше гајле дали е нарушена рамнотежата, влечен кон десната рака и левата, наназад и нанапред. И длабоко во себе ми беше сеедно дали цитав различно камче или секогаш истото камче сè до крајот на времето. Зашто сите имаа целосно ист вкус¹² (Beckett, 1955).

Станува збор за одржување рамнотежа со распределување на камчињата низ џебовите на паналоните и палтото на Молоа. Ова одржување рамнотежа потсетува на одржувањето рамнотежа при возењето велосипед, но во една попримитивна, порудиментарна верзија. И покрај тоа, сепак, станува збор за машина која ја пушта во погон Молоа за да задоволи една телесна потреба. Се однесува на телесна потреба како онаа што ја задоволуваат патериците или велосипедот. Наспроти оваа потреба од нештата што би му овозможила да се движи, Молоа распознава и друга, спротивставена, телесна потреба за методично задоволување на неговата орална фиксација. Првата се однесува на содржинскиот аспект на телото и е поврзана со рацете и нивната замена со џебовите на облеката. Другата се однесува на изразниот аспект на лицето и е поврзана со устата и оралната фиксација. И двете одговараат на детериторијализирани состојби на телото, но, сепак, тие се валидни телесни потреби за неговото

¹² So it was something more than a principle I abandoned, when I abandoned the equal distribution, it was a bodily need. But to suck the stones in the way I have described, not haphazard, but with method, was also I think a bodily need. Here then were two incompatible bodily needs, at loggerheads. Such things happen. But deep down I didn't give a tinker's curse about being off my balance, dragged to the right hand and the left, backwards and forwards. And deep down it was all the same to me whether I sucked a different stone each time or always the same stone, until the end of time. For they all tasted exactly the same.

постоење. Одржувањето на рамнотежата е двојно артикулирана, од една страна за да се балансира тетеравењето лево-десно и напред-назад, од друга страна за да се балансира потребата од методичност со ова тетеравење. Цицањето на камчињата не е од алиментарен карактер, туку од ментален, умствен карактер. Станува збор за задоволување на потребата да се одржува редот. Ова е една пародија на оној просветителски идеал на ‘картезијанскиот кентавр’ кој одржува рамнотежа меѓу умот и телото. Бекетовата апстрактна машина апорично ги носи до нивната крајност овие две потреби на содржината и изразот и Молоа се помирува со нивната апсурдност и неважност.

Фацијалност

Фацијалноста е резултат од една економија и организација на моќ. Одредени склопови на моќ имаат потреба од производството на лицата, додека други не. Примитивните заедници не функционираат преку лицето, нивната семиотика е неозначувачка, несубјективна, таа е поливокална, колективна, телесна. Лицето не е универзално, тоа е белиот човек – Христос. Лицето е сосема специфична идеја која функционира преку биунивокализација и бинаризација. Апстрактната машина на фацијалноста, односно системот на белиот сид и црните дупки, има два аспекта: едниот се однесува на единиците или елементите, другиот на изборите. Во првиот црната дупка е централна, а белиот сид служи како површина за референцирање. Машината сочинува фацијална единица или елементарно лице кое е во биунивокална релација со други лица - маж или жена, богат или сиромашен, возрасен или дете итн. Се појавуваат многу дихотомии или арборесценции од овие поврзувања и врз основа на овие единици се произведуваат и трансформираат конкретни индивидуализирани лица.

Во мојата глава има неколку прозорци, за кои што знам, но можеби е секогаш истиот, отворен различно кон движечкиот универзум. Куќата беше зацврстена, тоа е можеби она што го подразбирам под овие различни соби. Куќата и градината беа зацврстени, благодарение на некој непознат механизам на компензација, и јас, додека не мрдав, што се случуваше во поголемиот дел од времето, исто така бев зацврстен, а кога се движев, од место до место, беше премногу бавно, како во кафез надвор од времето, како што велат во жаргонот на школите, и надвор од просторот со сигурност¹³ (Beckett, 1955).

¹³ In my head there are several windows, that I do know, but perhaps it is always the same one, open variously on the parading universe. The house was fixed, that is perhaps what I mean by these different rooms. House and garden were fixed, thanks to some unknown mechanism of

Во овој извадок од *Молоа* се насетува фацијализацијата како еден „механизам на компензација“. Компензацијата е оној чин на ретериторијализација што овозможува процесот на фацијализација да се проширува од главата кон средината во која се наоѓа. Се користи споредбата на главата со куќата, системот на црните дупки и белиот сид изразен преку сидовите и прозорците. Ефектот е оној на зацврстување и фиксирање. Како што лицето ја фиксира главата, така и пејзажот на куќата и градината ја фиксира околината. Движењето, односно ефектот на живата материја, е премногу бавно и попречено. Живото се помрднува како во кафеуз надвор од времето и просторот, односно во заробеноста на фацијалниот опфат.

Како може да се избега од фацијалното прекодирање? Како да се расклопи лицето? Структурализацијата на моќта и економијата сè повеќе се фацијализира, ширејќи се низ нови територии, опфаќајќи го постоењето уште подлабински. Фацијалноста ги пенетрира и механизмите што се создаваат против неа. Филозофските системи на Фуко, Делез и Гатари, иако создадени како отпор кон означувањето и субјектификацијата, денес можат да се видат фацијализирани и употребени во корист на империјалната машина на идентификацијата. Мора да се биде претпазлив, враќањето кон предозначувачките примитивни семиотки е погрешно, да се стане Африканец или Индијанец е ретериторијализација, тоа се чувствувања и слики што се веќе фацијализирани. Уметноста може да стане цел самата за себе. Шизофрениот процес, кој ги отфрла лицето, пејзажот, јазикот и доминантните ознаки, може да заврши со хоспитализација. Всушност, станува збор за процесот на создавање на тело без органи. Експериментација, но и претпазливост. Слоевите мора да бидат превртени, белиот сид и црната дупка да се искористат како алатки со нова намена. Неуспехот е неизбежен, но може да се земе советот на Бекет од *Ворјисварј Хо*: „Сè е старо. Ништо друго никогаш. Секогаш обидено. Секогаш неуспешно. Без разлика. Обиди се пак. Не успеј пак. Не успеј подобро.“¹⁴ (Beckett, 1983: 101)

Библиографија:

- Бекет, С. (1970) Неименливото. Скопје: Нова Македонија.
 Barnard, G. C. (1970). Samuel Beckett: A New Approach. London: J. M. Dent & Sons Ltd.

compensation, and I, when I stayed still, as I did most of the time, was fixed too, and when I moved, from place to place, it was very slowly, as in a cage out of time, as the saying is, in the jargon of the schools, and out of space too to be sure.

¹⁴ All of old. Nothing else ever. Ever tried. Ever failed. No matter. Try again. Fail again. Fail better.

- Beckett, S. (1955). *Molloy*. New York: Grove Press.
- Beckett, S. (1956). *Malone Dies*. New York: Grove Press.
- Beckett, S. (1983). *Nohow On*. London: John Calder Ltd.
- Deleuze, G. (2004). *Desert Islands and Other Texts 1953-1974*. Los Angeles: Semiotext(e).
- Deleuze, G. & Guattari, F. (1987). *A Thousand Plateaus*. Minneapolis: The University of Minnesota Press.
- Kenner, H. (1961). *Samuel Beckett: A Critical Study*. New York: Grove Press.
- Scher, L. (1967). *Samuel Beckett's Trilogy: A Study In Circles And Ciphers*. Greensboro: The University of North Carolina.
- Shields, P. (2005). *Beckett's victors: Quests without qualities*. The Florida State University.
- Spengler, O. (1932). *Man and Technics*. New York: Knopf.

Darko Mitevski

**BECKETT'S ABSTRACT MACHINE:
INTERPRETATION OF SAMUEL BECKETT'S TRILOGY THROUGH
THE PHILOSOPHY OF GILLES DELEUZE AND FÉLIX GUATTARI**

Abstract

This study describes and uses the philosophical concepts of Gilles Deleuze and Félix Guattari in conjunction with the prose works of Samuel Beckett (the novels *Malloy*, *Malone Dies*, and *The Unnamable*) in order to designate an abstract machine in Beckett's writing. Deleuze and Guattari's schizoanalysis and its' concepts, such as assemblages, lines of escape, deterritorialization, bodies without organs, order-words, faciality, etc., are utilized as interpretative tools in Beckett's novels. This intermixing of the writer's and the philosophers' ideas points towards a similar understanding of the usage of language and writing in relation to systems of oppression and constraint.

Keywords: Beckett, schizoanalysis, Deleuze, Guattari, abstract machine, faciality

Клучни зборови: Бекет, шизоанализа, Делез, Гатари, апстрактна машина, фацијалност